

Stanovy občanského sdružení

Stanovy občanského sdružení podle zákona č. [83/1990](#) Sb., mají dosah jednak veřejnoprávní, jednak interní tím, že upravují vnitřní strukturu sdružení a zásady spolkového života. V oblasti vnějších soukromoprávních vztahů je významné pouze to, co je soukromým právem vyžadováno pro právnické osoby obecně, tj. název sdružení, jeho sídlo a orgány oprávněné činit jménem sdružení právní úkony.

Stanovy občanského sdružení podle zákona č. [83/1990](#) Sb., mají dosah jednak veřejnoprávní, jednak interní tím, že upravují vnitřní strukturu sdružení a zásady spolkového života. V oblasti vnějších soukromoprávních vztahů je významné pouze to, co je soukromým právem vyžadováno pro právnické osoby obecně, tj. název sdružení, jeho sídlo a orgány oprávněné činit jménem sdružení právní úkony. Případná další prohlášení či konstatování mají význam zpravidla jen proklamativní, bez přímých právních důsledků, a jiné právní subjekty nemohou zavazovat.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 2641/2000, ze dne 26.6.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce AC S. L., zastoupeného advokátem, proti žalovaným 1) TJ S. L., a 2) T. j. S. L., zastoupené advokátem, o určení právního vztahu, vedené u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn. 11 C 1987/93, o dovolání druhé žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 20.4.2000, č.j. 29 Co 700/99-79, tak, že rozsudek Krajského soud v Ústí nad Labem ze dne 20.4.2000, č.j. 29 Co 700/99-79, a rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 9.7.1999, č.j. 11 C 1987/93-67, zrušil a věc vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Odvolací soud potvrdil rozsudek, jímž soud prvního stupně ve vztahu k druhé žalované vyhověl žalobě, kterou se žalobce domáhal určení, že „není právním nástupcem“ TJ S. L. Odkazuje na své předchozí zrušovací usnesení především konstatoval, že žalobce je subjektem v dané věci aktivně legitimovaným, a že naléhavý právní zájem na navrženém určení je dán rovněž. Soud prvního stupně učinil správný závěr, uvedl dále odvolací soud, že první žalovaná (TJ S. L.) řádně vznikla registrací podle zákona č. [83/1990](#) Sb. (29.5.1990), a že žádným ze způsobů, tímto zákonem předpokládaných, nezanikla, i když později vznikla i další samostatná sdružení, žalobce (AC S.) a FC S. L., jejichž členská základna se rekrutovala z členské základny jejich původních oddílů atletiky a kopané. Jestliže za těchto okolností byla svolána mimořádná valná hromada pouze zbylými oddíly tenisu, boxu a turistiky, nemohla přijímat rozhodnutí, jež by byla závazná i pro žalobce (příp. FC S.), jmenovitě nemohlo být platně rozhodnuto (změnou stanov) o právním nástupnictví TJ S. L. „jako takové“, když by tím druhý žalovaný „na sebe převedl“ práva a povinnosti, jež ve skutečnosti svědčí této jednotě.

Druhá žalovaná (zastoupena advokátem) ve včasném dovolání namítla, že rozhodnutí odvolacího soudu trpí vadou podle § 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř. (žalobce neměl způsobilost být účastníkem řízení), vychází ze skutkových zjištění, která nemají v podstatné části oporu v provedeném

dokazování, a konečně spočívá i na nesprávném právním posouzení věci. Žalobce podle jejího přesvědčení neprokázal naléhavý právní zájem na požadovaném určení (jelikož uvedené rozhodnutí nemá preventivní význam, neboť nemůže ovlivnit existující právní vztahy), a stejně tak neprokázal, že je aktivně ve sporu legitimován, poněvadž jím tvrzené kolektivní členství v TJ S. L. nemohlo být založeno, jak mínil odvolací soud, pouze „jednostranným rozhodnutím“ v žalobcových stanovách. Protože žalobce nebyl ku dni 12.5.1993 členem TJ S. (jimi byly pouze fyzické osoby, jež provozovaly sportovní činnost v oddílech bez právní subjektivity), nebyl právem pozván k účasti na mimořádné valné hromadě, a ta oprávněně rozhodla o změně stanov jednoty, jež byla posléze příslušným správním orgánem vzata na vědomí. Na základě provedeného dokazování a podle práva je tedy dovolatelka přesvědčena, že je „totožná“ se žalovanou první, neboť dne 12.5.1993 došlo toliko ke změně stanov a změně názvu TJ S. L. ve prospěch T. j. S. L., pod kterým vystupuje ve sporu.

Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 1. 1. 2001 - dále jen „o. s. ř.“).

Dovolání je přípustné (§ 236 odst. 1 o.s.ř.), jelikož směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 238 odst. 1 písm. b/ o.s.ř.).

Podle § 242 odst. 3 o.s.ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. K vadám uvedeným v § 237, a pokud je dovolání přípustné, i k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, však dovolací soud přihledne, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Námitka, že žalobce neměl způsobilost být účastníkem řízení, neobstojí. Dovolatelka nezpochybňuje, že žalobce naopak způsobilý mít práva a povinnosti je, tvrdí pouze, že „nebyl aktivně legitimován“, čímž - nepřípustně - ztotožňuje nedostatek procesní podmínky řízení s nedostatkem věcné legitimace, a ten pod tuto procesní vadu podřadit nelze. Řízení vadou podle § 237 odst. 1 písm. b/ o.s.ř. netrpí.

Jinak je tomu ohledně tzv. vad jiných, které posuzuje dovolací soud z úřední povinnosti.

Žalobce se původní žalobou domáhal rozhodnutí, jímž by bylo deklarováno, že „rozhodnutí odd. box, tenis, turistika o tzv. změně stanov a prohlášení nově založeného sdružení, že je právním nástupcem TJ S., odporuje stanovám tohoto sdružení a je protiprávní“, a současně aby TJ S. (nikoli druhé žalované) bylo uloženo „provést majetkové vypořádání v rámci likvidace tohoto sdružení“. V průběhu řízení navrhl změnu této žaloby ve prospěch určení, že druhá žalovaná „není právním nástupcem TJ

S.“; soud prvního stupně změnu připustil, ačkoli její důvody, zejména jakou vazbu má změna žalobního petitu na dříve vyličené rozhodující skutečnosti (§ 79 odst. 1 o.s.ř.), žalobce pominul jakkoli objasnit. Tím však zůstal neurčitý samotný obsah požadovaného určení, neboť ze změněné žaloby není zřejmé, co žalobce sleduje, resp. jaké „právní nástupnictví“ má na mysli, zda univerzální či singulární, ve vztahu k jakým právům a povinnostem, a zejména jaký (právní) důsledek z toho, že by druhá žalovaná „právním nástupcem“ nebyla, pro něho může vyplynout. Jestliže se (jen) naznačuje, že hospodářským cílem žalobce je „majetkové vypořádání“, na které neupírá právo ani druhé žalované, pak navrženým popřením jeho „právního nástupnictví“ po TJ S. (mělo-li by být situováno do majetkové roviny) se žaloba stává logicky rozpornou uvnitř sebe samé. Vymezení „právního nástupnictví“ se klade naléhavě i vzhledem k okolnosti, že v řízení bylo spojováno především se zjištěním, jež soudy učinily ze stanov druhé žalované, že se tato jednota považuje „za právního pokračovatele původní sportovní organizace s názvem TJ S.“, což „právní nástupnictví“ nutně implikovat nemusí.

Neodstraněná vada žaloby (srov. § 43 o.s.ř.), jež zakládá jinou vadu řízení podle § 242 odst. 3 o.s.ř., se pak logicky promítá i do posuzování dovoláním napadených otázek aktivní (věcné) legitimace žalobce a existence naléhavého právního zájmu na požadovaném určení práva resp. právního vztahu (§ 80 písm. c/ o.s.ř.).

Právní posouzení věci je ve smyslu dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 80 písm. c/ o. s. ř. se lze žalobou domáhat určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem.

Soudní praxe je jednotná v tom, že naléhavý právní zájem je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo právo žalobce ohroženo, popřípadě tam, kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Určovací žaloba má povahu preventivní; jejím účelem je poskytnout ochranu právnímu postavení (právu) žalobce dříve, než dojde k porušení právního vztahu nebo práva, a naopak, není namístě tam, kde právní vztah nebo právo již porušeny byly, a kde je žalobci k dispozici žaloba o splnění povinnosti podle § 80 písm. b/ o.s.ř.; prevence již pozbývá smyslu a přílehavou se stává reparace v podobě odstranění následků porušení práva, pročež žalobce právní zájem na určení právního vztahu nebo práva již mít zpravidla nemůže.

Naléhavý právní zájem se váže k žalobě, resp. k otázce, zda určovací žaloba může být způsobilým procesním instrumentem ochrany práva, zatímco identifikace rozhodného hmotněprávního vztahu, o jehož (preventivní) určení z potřeby ochrany žalobce (dopadu do jeho majetkové sféry) jde, vystihuje ve sporu otázku aktivní a pasivní věcné legitimace. Od žalobcova naléhavého právního zájmu na požadovaném určení je tedy třeba odlišovat otázku jeho věcné legitimace; tu v řízení o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, má ten, kdo je účasten právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde, nebo jehož právní sféry se sporný právní vztah nebo sporné právo týká.

Platí pravidlo, že dospěje-li soud k závěru o nedostatku naléhavého právního zájmu na určení

(určovací žaloba se nejeví být způsobilým procesním instrumentem ochrany práva), zamítne žalobu, aniž by se musel zabývat meritem (otázkami aktivní a pasivní legitimace). Nedostatek doložení naléhavého právního zájmu je samostatným a prvořadým důvodem, pro který nemůže určovací žaloba obstát a který sám o sobě vede k jejímu zamítnutí.

Uvedená zásada se uplatní - z povahy věci - tehdy, když je (jen) pochybné, zda mělo být žalováno o jiné určení (kupř. o určení vlastnictví namísto určení neplatnosti kupní smlouvy), anebo když - oproti žalobě o určení - byla k dispozici žaloba o splnění povinnosti (§ 80 písm. b/ o.s.ř.); zpravidla půjde - z hlediska aktivní věcné legitimace - o situace, kdy naopak není pochyb, že žalobce je „účasten právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde“.

V případech, kdy žalobcova aktivní legitimace může být založena toliko na tom, že sporný právní vztah nebo právo se má (pouze) „týkat jeho právní sféry“, se posuzování této legitimace na straně jedné a naléhavého právního zájmu na straně druhé jeví jinak; jestliže se sporný právní vztah nebo právo právní sféry žalobce netýká, nemůže mít logicky naléhavý právní zájem na jeho určení. Nejde-li i zde výjimečně o otázku vhodného právního instrumentu (žaloby o plnění nebo o určení, resp. mezi různými žalobami o určení), stává se rozhodným, že podmínky věcné legitimace žalobce a naléhavého právního zájmu na požadovaném určení fakticky splývají. Ten, jehož právní sféry se právní jednání třetí osoby netýká, nemůže přirozeně doložit, že by bez kvalifikovaného určení tohoto jednání se jeho právní postavení stalo nejistým nebo bylo jinak ohroženo. Pojmově (bez ohledu na to, že argumentačně půjde zpravidla o totéž) se tak primárně stává odpověď nikoli na otázku danosti naléhavého právního zájmu, nýbrž na otázku, zda žalobce je k navrhovanému určení (aktivně) věcně legitimován.

V dané věci, co do aktivní legitimace žalobce odvolací soud uvedl, že byla „předmětem předchozího přezkumného řízení“, že „v tomto směru“ učinil závěr, že jeho aktivní legitimace dána je, a že „je jen třeba připomenout“, že žalobce byl registrován ministerstvem vnitra a vznikl jako samostatný subjekt podle zákona č. [83/1990](#) Sb. V odůvodnění předchozího zrušovacího usnesení na č.l. 43 p.v. spisu, na který odvolací soud „z důvodu stručnosti“ odkázal, se uvádí, že v článku 6 odst. 4 žalobcových stanov je deklarováno, že žalobce je „kolektivním členem stávajícího TJ S. L.“.

Podobně je podle odvolacího soudu dán naléhavý právní zájem na určení podle § 80 písm. c/ o.s.ř., neboť se jím „ovlivní právní postavení žalobce“, vytvoří se „pevný právní základ pro vztahy účastníků“, a naopak bez něho by žalobcovo „právo bylo ohroženo a právní vztah se stal nejistým“. Odvolací soud i zde odkázal na zrušovací usnesení, z jehož odůvodnění se podává, že prezentuje-li se žalobce ve stanovách jako kolektivní člen první žalované (a jestliže druhá žalovaná „právní subjektivitu“ této žalované zpochybňuje), má zájem na určení vymezeném žalobou proto, že vlastní právní postavení nutně - vzhledem ke svým stanovám - musí odvozovat od právního postavení této žalované.

Shodně uzavřel ve svém druhém rozhodnutí i soud prvního stupně, vázán tímto právním názorem (v prvním rozhodnutí dospěl k závěru, že naléhavý právní zájem na určení dán není), zatímco k otázce aktivní legitimace žalobce se výslovně nevyjádřil.

Výše uvedené zásady hodnocení aktivní legitimace žalobce a naléhavého právního zájmu tedy - v

obecné poloze - odvolací soud zčásti na myslí měl, avšak blíže - tím méně přesvědčivě - neozřejmil, jak se mohou uplatnit v posuzované věci.

Závěry odvolacího soudu neobstojí dílem proto, že jsou - jak plyne z uvedeného shrnutí - nekonkrétní (všeobecné), dílem proto, že jsou neúplné resp. nesprávné, a to i kdyby obsah žalobou vymezeného určení byl nepochybný (ani tento předpoklad však - viz výše - splněn není).

Okolnost, že žalobce vznikl jako samostatný subjekt podle zákona č. [83/1990](#) Sb., k doložení jeho aktivní legitimace ve sporu samozřejmě nepostačí, neboť sama o sobě nikterak nevysvětluje, proč resp. jak je tím účasten právního vztahu nebo práva, jež se identifikuje určením, že druhá žalovaná není právním nástupcem žalované první, nebo proč se jeho právní sféry tím vymezený právní vztah nebo právo týká.

Obdobně pochybil odvolací soud, pokud závěry o aktivní legitimaci spojoval se zjištěním, že žalobce je „kolektivním členem“ první žalované. Nelze totiž než dát za pravdu dovolatelce, že nemůže založit relevantní právní vztah to, že žalobce do vlastních stanov vtělil prohlášení, že se za „kolektivního člena“ jiného sdružení považuje. Stanovy, upravené co do jejich povinného obsahu v ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. [83/1990](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákona č. [83/1990](#) Sb.), mají dosah jednak veřejnoprávní (viz kupř. § 7 odst. 2, § 8 odst. 1 písm. b/ , § 11 tohoto zákona), jednak interní tím, že upravují vnitřní strukturu sdružení a zásady spolkového života; v oblasti vnějších soukromoprávních vztahů je významné toliko to, co je soukromým právem vyžadováno pro právnické osoby obecně (viz § 18 a násl. obč. zák.), tj. určují název sdružení, jeho sídlo a orgány oprávněné činit jménem sdružení právní úkony. Prohlášení, že sdružení je „kolektivním členem“, stejně jako to, že se považuje za „pokračovatele“, „nástupce“, nebo že „navazuje na tradice“ atp. (jež jsou v obdobných situacích častá), mají význam zpravidla jen proklamativní, bez přímých právních důsledků, a jiné právní subjekty samozřejmě zavazovat nemohou.

Jestliže odvolací soud pochybil ve vymezení toho, jak je žalobce účasten právního vztahu nebo práva, jež se identifikuje určením, že druhá žalovaná není právním nástupcem žalované první, resp. jak se jeho právní sféry tento právní vztah nebo právo týká (tj. v otázce žalobcovy aktivní legitimace), je již podružné se v souvislostech daného sporu zabývat samostatně otázkou, zda byla správně zhodnocena podmínka existence naléhavého právního zájmu na požadovaném určení.

Nicméně, jelikož zde odvolací soud argumentoval obdobně, vycházeje rovněž z předpokladu „kolektivního členství“ žalobce ve sdružení první žalované založeného v žalobcových stanovách, lze jednoduše odkázat na předchozí výklad; již proto závěry odvolacího soudu správné být nemohou. Neobstojí-li totiž tento předpoklad, nemůže být - v rovině výkladu odvolacího soudu - splněna ani podmínka, že bez určení, že druhá žalovaná není právní nástupce žalované první, by právo žalobce bylo ohroženo, popřípadě se jeho právní postavení stalo nejistým.

Ke konečnému výsledku sporu dospěl odvolací soud dále na základě hodnocení okolností, za kterých byla svolána kritická valná hromada první žalované (na den 12.5.1993), vycházeje z toho, že jestliže žádným ze zákonem předvídaných způsobů tato jednota nezanikla, nemohla být toliko za účasti oddílů tenisu, boxu a turistiky (a naopak bez zástupců žalobce a FC S. L.) platně přijímána rozhodnutí jiná než ta, jež se týkala subjektů na valné hromadě zúčastněných. Z toho podle

odvolacího soudu rezultuje, že nemohlo být přijato „rozhodnutí“ o právním nástupnictví „organizace TJ S. L. jako takové“, neboť by na sebe druhá žalovaná převedla více práv, než o kterých mohla rozhodovat.

Součástí skutkových zjištění, shrnutých soudem prvního stupně, která soud odvolací prohlásil za správná a úplná, je mimo jiné i to, že dle sdělení Ministerstva vnitra byl žalobce (AC S. L.) registrován ke dni 15.7.1991, a ohledně druhé žalované (TJ S. L.) byla registrace provedena 29.5.1990 pod původním názvem TJ S. L. (totožným s první žalovanou), a dne 17.6.1993 Ministerstvo vnitra vzalo na vědomí změnu názvu (rozumí se stanov). „Jedná se o totožný subjekt“, stojí v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, a stejně tak je zde uvedeno, že podle sdělení Č. s. ú. v P. jsou v registru ekonomických subjektů uvedena sdružení žalobce a druhé žalované, zatímco žalovaná první v tomto registru zahrnuta není.

Odvolací soud, stejně jako soud prvního stupně, kladl nepřiléhavý důraz na (jinak správný) závěr, že původní TJ S. L., registrovaná 29.5.1990, nezanikla, neboť nebyly zjištěny důvody zániku občanského sdružení předepsané ustanovením § 12 odst. 1 zákona č. [83/1990](#) Sb. Z něho pak vyvodil blíže neodůvodněný závěr, že již proto (ponechá-li se stranou též nesprávné hodnocení článku 6 odst. 4 žalobcových stanov - viz výše) byl žalobce součástí (členem) této jednoty i poté, co vznikl vlastní registrací jako samostatné občanské sdružení.

Zákon č. [83/1990](#) Sb. neupravuje - specificky - způsob vzniku nového občanského sdružení na personální či majetkové základně, již představuje dosavadní organizační jednotka sdružení stávajícího (ať již s odvozenou právní subjektivitou podle jeho § 6 odst. 2 písm. e/ nebo bez ní). Nové sdružení tedy může vzniknout postupy podle § 6 tohoto zákona; členům původního sdružení (organizační jednotky) nic nebrání z něho vystoupit, a majetkové vztahy mezi původním a novým sdružením pak lze upravit dohodou. Jen stanovy původního (nikoli nově vznikajícího) sdružení mohou tyto otázky regulovat jinak, ať již v podobě zachování členství nově vzniklého sdružení ve sdružení původním (podle § 2 odst. 2 zákona mohou být členy sdružení nejen fyzické, nýbrž i právnické osoby) nebo jen úpravou samotného majetkového vypořádání.

Žádnou z těchto dalších možností (mimo vlastní rámec zákona č. [83/1990](#) Sb.) procesu vzniku žalobcova sdružení soudy nezjistily; nepředstavuje ji ani zjištění, vycházející ze stanov sdružení TJ S. L., jež učinil soud prvního stupně, že „kolektivními členy se mohou stát jakékoli jiné organizace“, ani okolnost, již konstatoval soud odvolací, že členská základna žalobce „byla především čerpána z oddílu atletiky“ původního sdružení.

I se zřetelem k těmto okolnostem nemohou obstát úvahy obou soudů o podmínkách „platných rozhodnutí“ činěných na valné hromadě konané dne 12.5.1993, včetně podmínek „rozhodnutí“ o „právním nástupnictví“ druhé žalované po původním TJ S. L. Závěru, že TJ S. „nezanikla,“ by pak nemuselo odporovat, že na této valné hromadě došlo pouze ke změně jejích stanov (a jejího názvu), jak soudům sdělilo Ministerstvo vnitra.

Lze tedy shrnout, že ani právní názory, na nichž odvolací soud založil výsledek sporu, správné nejsou, a dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. dovolatelka uplatnila právem. V důsledku toho nelze ani dospět k závěru, že je - ve smyslu § 243b odst. 1 o.s.ř - správný rozsudek, který na

něm spočívá. Nejvyšší soud jej proto podle téhož ustanovení zrušil; vzhledem k tomu, že tytéž důvody platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil i jej, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta druhá, o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla](#)
- [Styk nezletilého s prarodiči \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zástavní právo a směnka, insolvence](#)
- [Incidenční spory, propadnutí věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení, poučovací povinnost soudu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Úpadek a směnka](#)
- [Insolvenční řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvence \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Nemajetková újma \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Soudní poplatek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)